

บทที่ ๕

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการอบรมเยาวชนจิตอาสาศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ” ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยไว้ ๓ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ
 ๒. เพื่อศึกษาวิธีการประยุกต์ใช้หลักธรรมของเยาวชนจิตอาสาของศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ
 ๓. เพื่อศึกษาผลของการใช้หลักพุทธธรรมในโครงการอบรมเยาวชนจิตอาสา ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ จังหวัดอุบลราชธานี
- วิธีการศึกษาครั้งนี้ มี ๒ ลักษณะคือการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และวิจัยภาคสนาม (Field Research)

๕.๑ สรุปผลการศึกษา

๑. หลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ

การดำเนินงานของเยาวชนจิตอาสา คือการดำเนินการด้วยยึดหลักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน เกื้อกูล ซึ่งหมายถึงการกระทำซึ่งกุศลไว้ทั้งเพื่อคนอื่นและเพื่อสาธารณชน รวมทั้งคนในชุมชน โดยความหมายของจิตอาสา คือ การทำจิตที่เปี่ยมด้วยบุญที่พร้อมจะสละแรงกาย เวลา สติปัญญาเพื่อสาธารณะ การมีจิตอาสานั้น เป็นสิ่งที่เกิดตามวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม จึงสรุปว่า จิตอาสาหรือ จิตสำนึกทางสังคม อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่จะทำให้เยาวชนเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองและสามารถนำความรู้หรือหลักธรรมไปแนะนำให้คนอื่นได้ปฏิบัติตามจนเกิดความสุขในการดำเนินชีวิตได้

หลักธรรมที่ส่งเสริมการอบรมเยาวชนจิตอาสาไม่ว่าจะเป็นหลักสังคหวัตถุ ๔ หลักอิทธิบาท ๔ หลักพรหมวิหาร ๔ ทิฐุธรรมมีกตัตถะ ๔ สาราณียธรรม ๖ สามัคคีธรรม เบญจศีลเบญจธรรม และกัลยาณธรรมล้วนแต่เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการอบรมเยาวชนจิตอาสาที่พัฒนาจากคุณสมบัติภายในที่สามารถพัฒนาออกมาให้เป็นลักษณะของจิตที่เป็นจิตอาสา ประสาน

หมุ่นได้ มีความสามัคคี เป็นที่รักที่ชอบใจของคนทั่วไป ยึดเหนี่ยวใจคน มีความพากเพียรในงาน หรือกิจกรรมที่ทำงานสำเร็จ เป็นหลักธรรมประจำใจ กำกับความประพฤติของบุคคลในสังคมให้รักเมตตาต่อกัน พึ่งปฏิบัติต่อกัน เกื้อกูลกันให้สามารถอยู่ได้อย่างสงบสุขในสังคมปัจจุบัน

๒. การประยุกต์ใช้หลักธรรมของเยาวชนจิตอาสาของศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ
ศูนย์พัฒนาคุณธรรมแห่งนี้ เป็นศูนย์ที่มีการยอมรับจากภาครัฐว่ามีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนาศีลธรรมสังคม และสังคมสังเคราะห์ เป็นศูนย์เชื่อมประสานระหว่างสถาบันทั้ง ๓ คือสถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา และสถาบันสังคม หรือที่คุ้นเคยกันมากที่สุด คือ บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งทั้ง ๓ สถาบันนี้ต้องมีการเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะสถาบันศาสนาและสถาบันครอบครัว มีบทบาทสนับสนุนให้โรงเรียนมีศักยภาพเพียงพอที่จะทำการปลูกฝังเยาวชนให้เกิดความมุ่งมั่นในการทำงานและมีจิตอาสารู้จักช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและอีกทั้งยังเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่กำลังคุกคามสังคม

สถาบันทั้ง ๓ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ วางแผน แก้ปัญหา และพัฒนาชุมชน ปลูกฝังจิตสำนึกเยาวชนจิตอาสาให้เป็นผู้ที่มีน้ำใจ รู้จักความรับผิดชอบต่อสังคม และอุทิศตนเป็นประโยชน์เพื่อส่วนรวม เพราะเหตุนี้ จึงทำให้เยาวชนจิตอาสา ผู้ที่ผ่านการอบรมจากศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่มักจะเป็นคนที่มีน้ำใจ รู้จักการทำงานเป็นทีม รู้จักความรับผิดชอบ และทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทน นอกจากนี้ รู้จักการประยุกต์ใช้หลักธรรมต่าง ๆ อาทิเช่น

สังคมวัตถุ๔ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจระหว่างเยาวชนจิตอาสา กับชุมชน เยาวชนจิตอาสาได้รู้จักการประยุกต์ใช้หลักธรรมข้อนี้คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการแบ่งปัน การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นด้วยไมตรีจิต มีมารยาทสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน พุดจาด้วยจิไพเราะ เคารพสิทธิ เสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เห็นคุณค่าของคนทุกคน แบ่งปันความสุขให้ผู้อื่น ร่วมทำกิจกรรมสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน

พรหมวิหาร๔ เยาวชนจิตอาสา มักเป็นคนอุทิศตนเพื่อประโยชน์สังคม มีจิตเป็นผู้โพธิสัตว์ คือมีเมตตาแผ่ความรัก ความเมตตา ความดี “เมตตา กรุณา ปิยินดี การให้โดยไม่เห็นแก่ตัว” และ “รู้พอ รู้คุณ ยกย่อง รัก” เพราะเหตุนี้ จึงทำให้เยาวชนจิตอาสา รู้จักคำว่าความรัก ความเมตตาที่มีต่อเพื่อนร่วมสุขร่วมทุกข์ เห็นอกเห็นใจคนอื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน พุดจาดี เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือคนอื่น มอบความรัก ปราบปรามดีต่อผู้ประสบทุกข์ ช่วยเหลือและเป็นที่พึ่งของผู้คน มีความสุขเมื่อเห็นรอยยิ้มผู้ประสบทุกข์ หรือคนที่อยู่ในชุมชน และรู้จักการวางตนเป็นกลาง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

อิทธิบาท ๔ เยาวชนจิตอาสาพยายามทุ่มเทกับการทำงานเป็นเยาวชนจิตอาสาอย่างจริงจัง และบริสุทธิ์ใจ โดยยึดหลักการ“ มีใจรัก มุ่งมั่น จริงจัง มั่นใจ” จึงมีผลออกมาในทางที่ดี เป็นรักของผู้คน และทำให้ผู้อื่นเกิดความเชื่อถือและมีศรัทธาต่อเยาวชนคนรุ่นใหม่

๓. ผลของการใช้หลักพุทธธรรมในโครงการอบรมเยาวชนจิตอาสา ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ จังหวัดอุบลราชธานี

ศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อที่เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเยาวชนให้เป็นคนดีมีจิตอาสา ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ การอบรมโดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมแก่สถาบัน ต่าง ๆ และได้สร้างหลักสูตรเยาวชนจิตอาสาอีเอ็ม นอกจากนี้ได้สร้างเครือข่ายโรงเรียนเยาวชนจิตอาสามากกว่า ๓๐๐ โรงเรียน ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นนี้ เนื่องจาก เปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมจิตอาสา โดยการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังมีสถาบันศาสนา (วัด) โรงเรียน และชุมชนได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่ามีปัญหาขัดข้องบางประการที่เกิดขึ้นกับองค์กรหรือสถาบันที่เข้าร่วมโครงการแต่ศูนย์แห่งนี้ได้มีวิธีการติดตามประเมินผลด้วยการเชิญผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมปรึกษา แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมไปถึงการรับฟังปัญหาจากทุกฝ่ายแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขหรือการให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติด้วยความเมตตา ส่วนเยาวชนจิตอาสาสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมทั้งสามอย่างคือสังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ และอิทธิบาท ๔ ผ่านกิจกรรมจิตอาสารับใช้สังคมเป็นอย่างดี

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องหลักพุทธธรรมที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการอบรมเยาวชนจิตอาสาศูนย์พัฒนาคุณธรรมป่าดงใหญ่วังอ้อ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. การสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนจิตอาสาไม่ใช่จำกัดเพียงโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างเดียว แต่ควรขยายขอบเขตพื้นที่ให้กว้างกว่านี้เช่น โรงเรียนระดับประถม หรือ การศึกษานอกโรงเรียน เป็นต้น

๒. การดำเนินงานกิจกรรมด้านเยาวชนจิตอาสาจำเป็นอย่างยิ่งที่สุดคือบุคลากรที่มากด้วยความรู้ ประสบการณ์และการเสียสละ พร้อมทั้งยอมรับความคิดเห็นจากผู้อยู่อบรมหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

๓. การดำเนินกิจกรรมของเยาวชนจิตอาสาควรอยู่บนฐานของความสมดุลระหว่างเวลาและกิจกรรม เพราะหากไม่เช่นนั้นอาจจะกระทบต่อการศึกษานักเรียน

๔. การดำเนินงานโครงการอบรมเยาวชนจิตอาสาจำเป็นในการติดต่อประสานวางแผน ประเมินผล และหาแนวทางแก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างรวดเร็ว

๕. ศีลธรรมและจริยธรรมของกลุ่มเยาวชนจิตอาสาเป็นสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญ

๖. กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ และผู้นำที่พร้อมด้วยความรู้ ศีลธรรม และความเสียสละจำเป็นต้องให้มี

๗. ควรเลือกเครือข่ายที่จะเข้าร่วมในโครงการ เพราะบางหน่วยงานที่ขอเข้าร่วมในโครงการจะมาตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด มิได้มาเพื่อหวังให้เกิดมรรคเกิดผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการแต่อย่างใด

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

หากมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเยาวชนจิตอาสาในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

๑. ควรศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อกลุ่มเยาวชนจิตอาสา
๒. ควรศึกษาการเคลื่อนไหวของเยาวชนจิตอาสาต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์